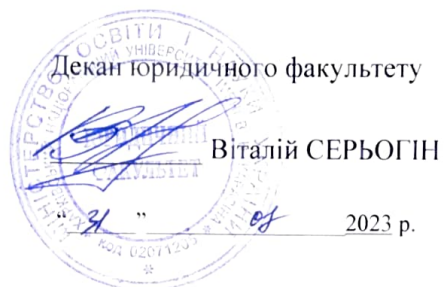

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра конституційного і муніципального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 Міжнародні відносини

спеціальність: 293 Міжнародне право

освітня програма: Міжнародне право

вид дисципліни: вибіркова

факультет: юридичний

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету “31” серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Зубенко Ганна Вікторівна, к.ю.н., доц., доцент кафедри конституційного і муніципального права

Програму схвалено на засіданні кафедри конституційного і муніципального права

Протокол від “31” серпня 2023 року № 11

Завідувач кафедри
конституційного і муніципального права

Марк ВОРОНОВ

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми 293 Міжнародне право

Гарант освітньої професійної програми

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від “31” серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Конституційно-правові засади зовнішньої політики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 293 Міжнародне право

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які мають широке коло знань щодо основ теорії та практики конституційно-правових засад зовнішньої політики, володіють необхідними в їхній професійній діяльності практичними навичками для вирішення конкретних завдань в галузі конституційного права та міжнародного права; здатних самостійно орієнтуватись у сучасних конституційно-правових та міжнародно-правових відносинах, приймати виважені, обґрунтовані рішення в рамках своєї професійної компетенції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних компетентностей:

- ЗК 3. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземними мовами як усно, так і письмово.
- ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 12. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- ЗК 16. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

професійних компетентностей:

- ПК4. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, закріплених універсальними (на рівні ООН) і регіональними актами з прав людини (на рівні Ради Європи, ОБСЄ, Європейського Союзу, СНД).

- ПК6. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного приватного права.

- ПК16. Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

1.3. Кількість кредитів

4

1.4. Загальна кількість годин

120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Самостійна робота	
72 год.	108 год.
У тому числі індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

- ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- ПРН11. Вести формальну та неформальну ділову бесіду у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- ПРН21. Застосовувати набуті знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного права при вирішенні практичних завдань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальнотеоретичні питання реалізації зовнішньої політики

Тема 1. Історія формування засад зовнішньої політики України

Міжнародні контакти давніх слов'ян. Зовнішня політика князів слов'янських земель у процесі створення давньоруської держави. Міждержавні договори Київської Русі із зарубіжними країнами. Розширення зарубіжних контактів держави за часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого.

Галицько-Волинське князівство та його міжнародні контакти.

Особливості ведення зовнішньої політики Запорізькою Січчю. Зовнішня політика Богдана Хмельницького. Українсько-польські відносини. Вибір зовнішньополітичних векторів діяльності

Козацької держави. Українсько-російські стосунки. Зовнішньополітична діяльність Івана Мазепи.

Проголошення незалежності Української держави, визнання її у світі. Зовнішньополітичні відносини УНР. Зовнішня політика ЗУНР.

Утворення Союзу РСР. Зовнішня політика об'єднаних республік. Україна - член-засновник Організації Об'єднаних Націй. Міжнародні права УРСР.

Тема 2. Зовнішня політика держави: поняття, функції, засоби здійснення

Поняття зовнішньої політики держави. Фактори визначення зовнішньої політики. Зміст зовнішньої політики держави. Цілі та функції зовнішньої політики. Характеристика окремих функцій зовнішньої політики держави: інтеграційної, захисної, регулятивної, інформаційно-представницької.

Поняття та елементи зовнішньополітичних відносин. Особливості зовнішньополітичних відносин. Характеристика суб'єктів зовнішньополітичних відносин.

Поняття засобів здійснення зовнішньої політики держави. Політичні, економічні, ідеологічні та інші засоби здійснення зовнішньої політики.

Тема 3. Нормативно-правове регулювання зовнішньої політики України

Визначеність засад зовнішньої політики України в джерелах права. Політико-правові документи в сфері регулювання зовнішньої політики України: Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України.

Конституція України як джерело закріплення засад зовнішньополітичної діяльності нашої держави.

Закони та інші акти Верховної Ради України щодо регулювання зовнішньої політики України. Правова характеристика Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 01.07.2010 р. та інших законів України.

Підзаконні нормативно-правові акти в сфері регулювання зовнішньої політики України.

Тема 4. Конституційні принципи, засади та механізм здійснення зовнішньої політики України

Поняття та структура основ зовнішньої політики України: принципи, основи, функції та механізм здійснення зовнішньої політики.

Конституційні принципи здійснення зовнішньої політики. Характеристика загальних та спеціальних принципів.

Конституційні засади зовнішньої політики України. Характеристика окремих засад зовнішньої політики: забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва; утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету держави; сприяння міжнародному миру і безпеці у світі; забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі тощо.

Поняття та структура конституційно-правового механізму зовнішньої політики. Інституційна складова конституційно-правового механізму зовнішньої політики: органи загальної та спеціальної компетенції щодо реалізації зовнішньої політики України.

Тема 5. Верховна Рада України в механізмі реалізації зовнішньої політики України

Верховна Рада України як орган загальної компетенції в сфері реалізації зовнішньої політики України. Конституційні повноваження парламенту щодо визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Законотворчість з питань зовнішньої політики. Повноваження парламенту щодо ратифікації міжнародних договорів.

Вирішення установчих питань щодо зовнішньої політики. Призначення уряду, участь у формуванні державних органів з питань національної безпеки та контрольно-наглядових органів.

Надзвичайні повноваження парламенту України: оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України; схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України.

Контрольна діяльність з питань зовнішньої політики. Затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням

Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України: поняття, принципи та форми.

Тема 6. Президент України в механізмі реалізації зовнішньої політики України

Форма державного правління та місце і роль глави держави в сфері реалізації зовнішньої політики. Загальна характеристика функцій та повноважень Президента України в сфері реалізації зовнішньої політики України. Президент України - гарант реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Представницькі повноваження глави держави в зовнішньополітичних відносинах: керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, ведення переговорів та укладання міжнародних договорів, визнання іноземних держав.

Установчі повноваження глави держави щодо здійснення зовнішньої політики: призначення та звільнення глав дипломатичних представництв, участь у формуванні уряду та органів державної влади в сфері забезпечення національної безпеки.

Надзвичайні повноваження глави держави. Президент України - Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України. Керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави, внесення до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України прийняття рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань; прийняття рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України.

Тема 7. Місце і роль Кабінету Міністрів України в механізмі реалізації зовнішньої політики України

Кабінет Міністрів України в системі органів державної влади, що беруть участь в реалізації зовнішньої політики. Загальна характеристика функцій та повноважень уряду України в сфері реалізації зовнішньої політики України.

Забезпечення державного суверенітету і економічної самостійності України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України; забезпечення реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; участь у здійсненні заходів щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України; організація і забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи.

Укладання урядом України міжнародних договорів.

Міжурядові зв'язки Кабінету Міністрів України. Спільні комісії з питань співробітництва.

Тема 8. Центральні органи виконавчої влади в механізмі реалізації зовнішньої політики України

Загальна характеристика центральних органів виконавчої влади як суб'єктів реалізації зовнішньої політики: міністерства, інші центральні органи виконавчої влади.

Міністерство закордонних справ – спеціалізований центральний орган виконавчої влади в сфері реалізації зовнішньої політики. Структура міністерства закордонних справ. Завдання, функції та повноваження міністерства закордонних справ.

Повноваження інших міністерств щодо реалізації зовнішньої політики: міністерство оборони, міністерство внутрішніх справ та ін.

Інші центральні органи виконавчої влади в сфері реалізації зовнішньої політики. Державні служби: прикордонна, міграційна, служба експортного контролю.

Тема 9. Дипломатична служба та дипломатичні установи України

Поняття та принципи дипломатичної служби. Нормативно-правове регулювання дипломатичної служби в Україні. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р., Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р., Віденська конвенція про представництво держав у їхніх відносинах із міжнародними організаціями 1975 р. Правова характеристика Закону України «Про дипломатичну службу».

Система органів дипломатичної служби в Україні. Закордонні дипломатичні установи. Посольства. Постійні представництва та представництва України при міжнародній організації. Місії України при міжнародних організаціях. Консульські установи.

Дипломатична служба: поняття, види та категорії дипломатичних посад. Вступ на дипломатичну службу. Проходження дипломатичної служби. Припинення дипломатичної служби.

Правовий статус дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні.

Тема 10. Рада національної безпеки і оборони України та інші державні органи в сфері забезпечення національної безпеки та зовнішня політика України

Поняття національної безпеки та національної оборони. Законодавство України в сфері національної безпеки та національної оборони.

Рада національної безпеки та оборони як координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України: порядок формування, склад та повноваження.

Служба безпеки України як державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України: порядок формування, склад та повноваження.

Служба зовнішньої розвідки: правовий статус та повноваження.

Розділ 2. Окремі сфери реалізації зовнішньої політики України

Тема 1. Участь України у системі міжнародної безпеки

Без'ядерний статус України та реалізація його на практиці.

Створення євроатлантичної системи стабільності і безпеки. Пошук механізмів і розробка міжнародних систем захисту в зовнішній політиці України. Система колективної безпеки та участь в ній Української держави.

Український досвід роботи ОБСЄ. Безпекова складова Європейського Союзу. Перспективність діяльності НАТО.

Планетарний характер світових проблем. Явище глобалізації та її вплив на міжнародні відносини. Кризові питання оточуючого середовища, природних і людських ресурсів. Енергозабезпечення, продовольча безпека, демографічні зміщення, нові виклики сучасності.

Тема 2. Європейська та північноатлантична інтеграція України

Особливості розвитку інтеграційних процесів ХХІ століття. Європейський вибір України — визначальний вектор зовнішньополітичної діяльності. Україна — Європейський Союз.

Проблеми інтеграції України в ЄС. Проблемні питання української економіки у зв'язку з євроінтеграцією.

Міждержавні об'єднання в Європі поза ЄС і участь в них України.

Партнерство і співробітництво з НАТО. Просування до НАТО.

Тема 3. Двосторонні зовнішньополітичні відносини України

Труднощі зовнішньополітичної конфігурації. Україна — США: стратегічне партнерство/ Українсько-канадське особливе партнерство.

Особливості розвитку взаєморозуміння України з Німеччиною і Великою Британією. Становлення українсько-італійських відносин. Розбудова співпраці України і Франції. Особливості співпраці України і Республіки Польща.

Латиноамериканські країни в політиці України.

Формування договірної-правової бази з країнами регіону. Українсько-азербайджанські відносини. Грузія і Україна: стратегічні партнери. Туркменістан у політиці України.

Особливості співпраці України з Китаєм, Іраном, Японією, Індією.
Африканський вектор зовнішньої політики України.

Тема 4. Україна та міжнародні організації

Сучасний етап зовнішньої політики України в ООН. Миротворчий процес і Україна.
Участь України в операціях з підтримання миру.

Регіональні і субрегіональні організації: ставлення до них України. Участь України в Раді Європи, ОБСЄ, ГУАМ та інших регіональних міжнародних організаціях.

Поняття “транскордонне співробітництво”. Єврорегіони та участь у них України.
Співробітництво в рамках Карпатського Єврорегіону, Єврорегіону “Буг”, створення “Дунайського регіону” тощо.

Тема 5. Захист прав Українських громадян за кордоном

Посольства України за кордоном. Консульський захист громадян України. Генеральні консульства України за кордоном. Надзвичайні ситуації.

Омбудсмани іноземних країн.

Міжнародні договори України з питань праці, зайнятості та соціального забезпечення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б.	ін д.	с.р		л	п	ла б.	ін д.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальнотеоретичні питання реалізації зовнішньої політики												
Тема 1. Історія формування засад зовнішньої політики України	8	2	2			4	8					8
Тема 2. Зовнішня політика держави: поняття, функції, засоби здійснення	8	2	2			4	10	2				8
Тема 3. Нормативно-правове регулювання зовнішньої політики України	8	2				6	6					6
Тема 4. Конституційні принципи, засади та механізм здійснення зовнішньої політики України	8	2	2			4	10	2	2			6
Тема 5. Верховна Рада України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	8	2	2			4	8	2				6
Тема 6. Президент України в механізмі реалізації зовнішньої	8	2	2			4	8		2			6

політики України												
Тема 7. Місце і роль Кабінету Міністрів України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	6	2				4	8					8
Тема 8. Центральні органи виконавчої влади в механізмі реалізації зовнішньої політики України	6	2				4	6					6
Тема 9. Дипломатична служба та дипломатичні установи України	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Рада національної безпеки і оборони України та інші державні органи в сфері забезпечення національної безпеки та зовнішня політика України	6	2				4	8					8
Разом за розділом 1	74	20	12			42	80	6	4			70
Розділ 2. Окремі сфери реалізації зовнішньої політики України												
Тема 1. Участь України у системі міжнародної безпеки	8	2				6	8					8
Тема 2. Європейська та північноатлантична інтеграція України	14	4	2			8	10	2				8
Тема 3. Двосторонні зовнішньополітичні відносини України	8	2				6	8					8
Тема 4. Україна та міжнародні організації	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Захист прав Українських громадян за кордоном	8	2				6	6					6
Разом за розділом 2	46	12	4			30	40	2	-			38
Усього годин	120	32	16			72	120	8	4			108

* проведення аудиторних занять здійснюється у змішаній формі навчання, яка поєднує безпосередні та опосередковані форми взаємодії студентів та викладача. Лекції та семінарські заняття проводяться у онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій: ZOOM, Google Meet.

4. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія формування засад зовнішньої політики України	2
2.	Зовнішня політика держави: поняття, функції, засоби здійснення	2
3.	Конституційні принципи, засади та механізм здійснення зовнішньої політики України	2/2
4.	Верховна Рада України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	2
5.	Президент України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	2/2
6.	Дипломатична служба та дипломатичні установи України	2
7.	Європейська та північноатлантична інтеграція України	4
8.	Україна та міжнародні організації	2
	Разом	16/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна	Форма контролю
	Розділ 1.		
1.	Історія формування засад зовнішньої політики України	4/8	Презентація
2.	Зовнішня політика держави: поняття, функції, засоби здійснення	4/8	Конспект лекцій
3.	Нормативно-правове регулювання зовнішньої політики України	6/6	Доповідь
4.	Конституційні принципи, засади та механізм здійснення зовнішньої політики України	4/6	Конспект лекцій
5.	Верховна Рада України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	4/6	Вирішення задач
6.	Президент України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	4/6	Вирішення задач
7.	Місце і роль Кабінету Міністрів України в механізмі реалізації зовнішньої політики України	4/8	Вирішення задач
8.	Центральні органи виконавчої влади в механізмі реалізації зовнішньої політики України	4/8	Доповідь
9.	Дипломатична служба та дипломатичні установи України	4/6	Доповідь
10.	Рада національної безпеки і оборони України та інші державні органи в сфері забезпечення національної безпеки та зовнішня політика України	4/8	Конспект лекцій
	Разом за розділом 1	42/70	
	Розділ 2.		
1	Участь України у системі міжнародної безпеки	6/8	Доповідь
2	Європейська та північноатлантична інтеграція України	8/8	Доповідь
3	Двосторонні зовнішньополітичні відносини України	6/8	Доповідь
4	Україна та міжнародні організації	4/8	Доповідь
5	Захист прав Українських громадян за кордоном	6/6	Конспект лекцій

	Разом за розділом 2	30/38	
	Разом	72/108	

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання полягають у підготовці за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та створенні презентації. Терміни видачі, виконання індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальне завдання виконується за бажанням студента в формі презентації.

За презентацію студент може отримати від 1 до 5 балів.

Правила виконання презентацій

Створення презентацій є однією з форм науково-дослідницької роботи, яка виконується під час самостійної роботи із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. *Головний* необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. *Додатковий* матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовок і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт одної назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Bookman Old Style, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

1. На першому слайді слід вказати назву МОН, назву ВНЗ, кафедру, прізвище, ім'я та по-батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

2. На другому слайді подається зміст презентації.

3. На інших слайдах – наповнення теми.

4. У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальноживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

5. Слайди повинні бути тезисними. Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картинки повинні бути високої якості і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації. При підготовці презентації може бути використаний звуковий супровід.

6. Презентація повинна бути підготовлена у наданому фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за колірним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

7. Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не ставте на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

8. Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Студент самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що студент має право в обсязі навчальної програми з громадських об'єднань в Україні самостійно обрати тему презентації, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді або виступу, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах з підручників. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторонками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. Важливо прагнути до того, щоб теоретичний зміст роботи пов'язувався з аналізом практично-правових явищ. Студент повинен уміти показати, яке практичне значення має знання принципів, закономірностей і категорій.

Під час створення слайдів не варто користуватися застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані. Отже, вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, використовуючи при цьому сучасну літературу, – такі основні вимоги до підготовки презентації.

6.1. Темы для презентацій

1. Зовнішня політика Київської Русі за часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого
2. Зовнішня політика Богдана Хмельницького.
3. Зовнішньополітична діяльність Івана Мазепи.
4. УРСР – член_засновник Організації Об'єднаних Націй.
5. Засоби здійснення зовнішньої політики держави.
6. Політико-правові акти як джерела формування засад зовнішньої політики України.
7. Принципи зовнішньої політики України.
8. Поняття та структура конституційно-правового механізму зовнішньої політики.
9. Повноваження Верховної Ради України щодо ратифікації міжнародних договорів.
10. Форми міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.
11. Установчі повноваження глави держави щодо здійснення зовнішньої політики.
12. Види представництв України в міжнародних організаціях.
13. Міністерства України в механізмі реалізації зовнішньої політики України.
14. Рада національної безпеки та оборони – координаційний орган з питань національної безпеки і оборони.
15. Без'ядерний статус України та реалізація його на практиці.
16. Український досвід роботи ОБСЄ.
17. Українсько-канадське партнерство.
18. Співпраця України і Франції.
19. Україна — Європейський Союз.
20. Партнерство і співробітництво України з НАТО.
21. Сучасний етап зовнішньої політики України в ООН.
22. Україна – член Ради Європи.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

При викладанні та опануванні студентами навчальної дисципліни «Конституційно-правові засади зовнішньої політики» використовуються наступні методи навчання:

- словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда);
- наочні (ілюстрація);
- практичні (вирішення кейсів).

Крім того, за рівнем самостійної розумової діяльності застосовуються методи:

- проблемного викладу;
- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв’язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, підсумковий семестровий контроль тощо.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп’ютерного тестування тощо. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов’язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Залік – форма підсумкового контролю з окремої навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. Залік складають за білетами, затвердженими кафедрою. Викладач в обов’язковому порядку повинен ознайомити студентів зі змістом питань, зразком білету на початку вивчення навчальної дисципліни.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового заліку.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної

дисципліни, складає 100.

Питання, які виносяться на складання проміжного та підсумкового контролю

1. Зовнішня політика за часів Київської Русі.
2. Міжнародні відносини Галицько-Волинської держави.
3. Зовнішня політика українських гетьманів.
4. Зовнішня політика УНР.
5. Зовнішня політика за часів радянської України.
6. Поняття зовнішньої політики держави.
7. Цілі та функції зовнішньої політики.
8. Зовнішньополітичні відносини: поняття та елементи.
9. Засоби здійснення зовнішньої політики.
10. Політико-правові документи в сфері регулювання зовнішньої політики України.
11. Конституція України та засади зовнішньої політики України.
12. Закони та інші акти Верховної Ради України щодо регулювання зовнішньої політики України.
13. Підзаконні нормативно-правові акти щодо регулювання зовнішньої політики України.
14. Поняття та структура основ зовнішньої політики України.
15. Конституційні принципи здійснення зовнішньої політики.
16. Конституційні засади зовнішньої політики України.
17. Поняття та структура конституційно-правового механізму зовнішньої політики.
18. Верховна Рада України орган загальної компетенції щодо реалізації зовнішньої політики України.
19. Законотворчість з питань зовнішньої політики.
20. Ратифікація міжнародних договорів.
21. Вирішення установчих питань щодо зовнішньої політики.
22. Надзвичайні повноваження парламенту України.
23. Контрольна діяльність з питань зовнішньої політики.
24. Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України.
25. Місце і роль глави держави в сфері реалізації зовнішньої політики.
26. Представництво держави в зовнішньополітичних відносинах.
27. Установчі повноваження Президента України щодо здійснення зовнішньої політики.
28. Надзвичайні повноваження Президента України.
29. Кабінет Міністрів України в системі органів державної влади, що беруть участь в реалізації зовнішньої політики.
30. Основні повноваження Кабінету Міністрів України щодо реалізації зовнішньої політики.
31. Укладання Кабінетом Міністрів України міжнародних договорів.
32. Міжурядові зв'язки уряду України.
33. Загальна характеристика центральних органів виконавчої влади як суб'єктів реалізації зовнішньої політики.
34. Міністерство закордонних справ – спеціалізований ЦОВВ в сфері реалізації зовнішньої політики.
35. Повноваження інших міністерств щодо реалізації зовнішньої політики.
36. Інші ЦОВВ в сфері реалізації зовнішньої політики.
37. Поняття, правова основа та принципи дипломатичної служби.
38. Система органів дипломатичної служби. Закордонні дипломатичні установи.

39. Працівники дипломатичної служби.
40. Вступ на дипломатичну службу.
41. Проходження дипломатичної служби.
42. Припинення дипломатичної служби.
43. Дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні.
44. Поняття національної безпеки та національної оборони України.
45. Рада національної безпеки та оборони - координаційний орган з питань національної безпеки і оборони
46. Служба безпеки України - державний орган спеціального призначення який забезпечує державну безпеку України
47. Без'ядерний статус України та реалізація його на практиці.
48. Система колективної безпеки та участь в ній Української держави.
49. Український досвід роботи ОБСЄ.
50. Європейський вибір України - визначальний вектор зовнішньополітичної діяльності.
51. Україна - Європейський Союз.
52. Міждержавні об'єднання в Європі поза ЄС і участь в них України.
53. Партнерство і співробітництво з НАТО.
54. Україна - США: стратегічне партнерство.
55. Українсько-канадське партнерство.
56. Особливості співпраці України з Німеччиною і Великою Британією. особливості співпраці України і Франції.
57. Особливості співпраці України і Республіки Польща.
58. Латиноамериканські країни в політиці України.
59. Українські відносини з країнами регіону (Азербайджан. Грузія Туркменістан та ін.).
60. Особливості співпраці України з Китаєм, Іраном, Японією, Індією.
61. Африканський вектор зовнішньої політики України.
62. Сучасний етап зовнішньої політики України в ООН.
63. Миротворчий процес і Україна. Участь України в операціях з підтримання миру.
64. Регіональні міжурядові організації: участь в них України.
65. Консульський захист громадян України.
66. Омбудсмани іноземних країн.
67. Міжнародні договори України з питань праці, зайнятості та соціального забезпечення.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю про проведенні залікової роботи

Денна форма навчання.

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – 40:

Формула

$$\sum 40 = \sum 1$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів за семінарські заняття

$\sum 1$ - сума балів, що отримав студент за відповіді на практичних (семінарських) заняттях та виконання індивідуального завдання (презентації).

Контрольна робота (одна в семестр) – 20 балів

Поточний контроль та самостійна робота									Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T9-15	Контрольн а робота	60	40	100
$\Sigma 40$									20		

T1, T2 ... T15 – теми.

Заочна форма навчання.

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на практичних (семінарських заняттях), виконання індивідуального завдання (реферату) – $\Sigma 30$:

$\Sigma 30 = \Sigma 1$

Примітка:

$\Sigma 30$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на практичних (семінарських) заняттях.

Контрольна робота – 30.

Поточний контроль та самостійна робота									Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T9-15	Контрольн а робота	60	40	100
$\Sigma 30$									30		

T1, T2 ... T15 – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь в науково-практичних конференціях, участь у роботі наукового гуртку тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Критерії оцінювання заліку

Залік проводиться у формі письмової роботи, яка складається з 40 тестових завдань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться на складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового заліку – 40.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота проводиться у формі письмової роботи, що складається для денної форми навчання з 20 тестових завдань. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при написанні контрольної роботи – 20.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язано і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
50-100	зараховано
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
3. Віденська конвенція про консульські зносини від 1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 1986 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118

5. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 1975 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254
6. Статут Організації Об'єднаних націй від 26.06.1945 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed20050916
7. Статут Ради Європи від 05.05.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний договір в ред. від 30.11.2015 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
9. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст.502.
10. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 53. Ст.799.
11. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст.429.
12. Закон України «Про дипломатичну службу» від 07.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
13. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
14. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
15. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
16. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (в ред. Закону від 22 грудня 2005 р. № 3277-IV). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>
17. Закон України «Про міжнародні договори» від 29.06.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
18. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
19. Закон України «Про оборону України» в редакції від 03.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
20. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI (із змін.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
21. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>
22. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (із змін.) URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
23. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
24. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
25. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
26. Заява про без'ядерний статус України : прийнята Верховною Радою України від 24 листопада 1991 р. № 1697-XII. URL : www.zakon4.rada.gov.ua
27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України» від 30.03.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>
28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020

року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.

29.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (щодо повноважності Верховної Ради України) : від 17 жовтня 2002 р. № 17-рп/2002. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02#Text>.

30.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення частин другої і третьої статті 84 та частин другої і четвертої статті 94 Конституції України (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України) : від 7 липня 1998 р. № 11-рп/98. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-98#Text>

Підручники та навчальні посібники:

1. Асоціація як новий формат відносин України з Європейським Союзом: політичний, правовий, економічний та інформаційний аспекти : моног. / Копійка В.В., Дорошко М.С., Кондратенко О.Ю. та ін. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 389с.
2. Гулієв А. Д. Право зовнішніх зносин: підручник. К. : НАУ, 2012. 488 с.
3. Державна політика : підручник / ред. кол. Ю. В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
4. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів) : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.Д. Чекаленко, С.Г. Федуняк; за заг. ред. Л.Д. Чекаленко. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
5. Конституційне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т.2 / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. 800 с.
6. Конституційне право України : навч. пос. / за заг. ред. М.І. Марчука, О.С. Бакумова, Л.Д. Варунц, Т.І. Гудзь та ін. Х. : Харків нац. ун-т внутр. справ, 2017. 408 с.
7. Конституційне право України : підручник. 10-е (ювілейне) видання: перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2020. 504 с.
8. Конституційне право України: підручник / за ред. В. П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
9. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т.М. Слінько. Х. : Право, 2020. 592 с.
10. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. / упоряд. І.О. Кресіна, О.В. Батанов; відп. ред. Ю.С. Шемшученко. 3-є вид. К.: Юридична думка, 2011. 328 с.
11. Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії України. К. : НІСД, 2011.
12. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
13. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко; за заг. ред. В.Л. Федоренка. 4-е вид., переробл. і доопр. К.: Ліра-К, 2012. 576 с.
14. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К.: Юрінком Інтер, 2011. 272 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 1).
15. Проблеми сучасної конституціоналістики. Випуск 2: Конституційні перетворення в Україні: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К.: Юрінком Інтер, 2012. 432 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 2).
16. Сєрьогін В. О. Конституційне право України: навч. посіб. Х.: ХНУВС, 2010. 368 с.
17. Сиройд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Харків. нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 648 с.
18. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика. Х., 2016. 480 с.
19. Тимченко Л.Д., Кононенко В.П. Міжнародне право : підручник. К. : Знання, 2012.
20. Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження. ГО «Рада

зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2018. 232 с.

Допоміжна література

1. Анакіна Т., Тичина В. Співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку у контексті європейської інтеграції України. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. С. 129–134.
2. Аналітичний огляд проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з другої сторони / М. В. Буроменський та ін. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків, 2013. Вип. 26. С. 294–304.
3. Барабаш Ю. Проблеми взаємодії Президента та Уряду в механізмі здійснення зовнішньої політики в Україні: конституційно-правовий аналіз. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. №1(48). С. 75–85.
4. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : моногр. / за ред. М.О. Баймуратова. К. : Логос, 2010. 428 с.
5. Деменко О.Ф. Пріоритети зовнішньої політики України на сучасному етапі. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 4 (41). 362–367.
6. Денисов В. Н. Вхідження незалежної держави Україна в систему сучасного міжнародного правопорядку. *Право України*. 2012. № 3–4. С. 51–66.
7. Задорожня Г.В. Конституційно-правовий статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : моногр. К. : Алерта, 2016. 552 с.
8. Зарицька Н.С. Сучасний рівень та потенційні можливості торговельного співробітництва України та США. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: економічні науки. 2016. № 17. С. 32–35
9. Захаренко В. Зовнішньополітичні повноваження органів виконавчої влади України. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 3(15). С. 42–49.
10. Зіняк Л.В. Співробітництво України та ЄС у військовій сфері на сучасному етапі. Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. за матеріалами III Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, м. Харків, 3 листоп. 2017 р. : у 2 ч. Х. 2017. Ч. 1. С. 53–58.
11. Колісник В. П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти: монографія. Х. : Фоліо, 2003. 240 с.
12. Коляда О. Українська діаспора як чинник поглиблення зовнішньоекономічних відносин країни. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. 33–39.
13. Конституція України: наук.-практ. коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2011. 1128 с.
14. Липачова Л.М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини: монографія. Дніпропетровськ : Ліра-ЛТД, 2005. 204 с.
15. Макаренко О. Г. Конституційно-правовий механізм здійснення зовнішніх зносин України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2009. 20 с.
16. Макаренко О.Г. Міжнародні договори України – правова основа зовнішніх відносин держави. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. К. : УАЗТ, 2007. № 5 (34). С. 69–74.
17. Макаренко О.Г. Роль Верховної Ради України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2007. № 2. С. 99–110.
18. Макаренко О. Г. Роль Кабінету Міністрів України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики. *Право України*. 2007. № 9. С. 8–12.
19. Макаренко О. Г. Роль та місце Президента України у здійсненні зовнішньої політики. *Бюлетень Мінюста України*. 2007. № 6 (68). С. 111–120.

20. Макаренко О. Г. Статус та роль Міністерства закордонних справ України у сфері здійснення зовнішніх зносин України. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. К. : УАЗТ, 2007. № 2 (31). С. 63–69.

21. Мальський М., Занько Ю., Мацяк М. Проблеми наукового дефініювання та особливості наукової інтерпретації поняття зовнішньої політики. *Вісник Львів. ун-ту*. 2004. Вип. 11. С. 3–11.

22. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмена: теорія і практика: монограф. Х. : Вид-во НУВС, 2004. 450 с.

23. Мякота О. В. Загальна характеристика міжнародно-правового статусу сучасних державних кордонів України. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права : зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. Читань*. Харків, 21 листоп. 2016 р. : у 2 ч. Харків, 2016. Ч. 1. С. 93–99.

24. Оніщенко А. В. Україна та Китай: нові реалії та перспективи зовнішньоекономічного співробітництва в XXI сторіччі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія економіка*. Спецвипуск 33 (Частина 2). 2011. С.205–207.

25. Палій О. А. Вступ до НАТО: стратегія для України і Європи. *Євроатлантична інтеграція України: шлях до демократії*. ІЄАС. К., 2009.

26. Пашкевич М., Пашков В., Запорожець Д. Держава та діаспора в міжнародних відносинах XXI ст.: зарубіжний досвід й уроки для України. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. № 1(7). С. 40–52.

27. Перепелиця Г. М. Відносини України з країнами Близького Сходу, Азії та Африки. *Щорічник «Зовнішня політика України 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*. Розділ IV, §3 К., Стилос. 2013. С. 246–252.

28. Перепелиця Г. М. Відносини України з країнами Латинської Америки. *Щорічник «Зовнішня політика України 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*. Розділ IV, §5. К., Стилос. 2013. С. 263–265.

29. Перепелиця Г. М. Відносини України з США та Канадою. *Щорічник «Зовнішня політика України 2010: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*, § 2 (Розділ IV), К. : Стилос, 2011. С. 281–290.

30. Перепелиця Г. М. Національний суверенітет України в умовах глобалізації: Національна доповідь (у співавторстві). К. : Парламентське видавництво, 2011. 112 с.

31. Перепелиця Г. М. Парадигма нової системи європейської безпеки. *International Review*. 2009. № 3. С. 40–52.

32. Рубцова М.Ю., Гасім С., Голиков А.П. Співробітництво України з арабськими державами Перської затоки. Х., 2010. 122 с.

33. Радчук О. П. Захист прав дітей громадян України, усиновлених іноземними громадянами. *Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. за матеріалами III Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, м. Харків, 3 листоп. 2017 р. : у 2 ч. Х., 2017. Ч. 1. С. 98–108.*

34. Рудоквас О. С., Ісаєнко А. В. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України як органу зовнішніх зносин держави. *Часопис Академії адвокатури України*. № 21 (4'2013). С. 1–7.

35. Савчук К. О. Шляхи вдосконалення конституційно-правового регулювання застосування норм міжнародного права у внутрішньому правопорядку України. *Правова держава*. Випуск 23. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. С. 436–445.

36. Сардачук П. Д., Кулик О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навч. посіб. К., 2001.

37. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні: монограф. Х. : Ксилон, 2001. 280 с.

38. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монограф. Х. : Право, 2011. 768 с.

39. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки : навч. посіб. / авт. кол. : Г. П. Ситник, В. І. Абрамов; за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2009. 271 с.
40. Словська І. Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України: монограф. К. : Юрінком Інтер, 2013. 336 с.
41. Совгіря О. В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку: монограф. К. : Юрінком Інтер, 2012. 464 с.
42. Совгіря О. В. Кабінет Міністрів України як суб'єкт здійснення зовнішньої політики держави: теоретичні та практичні проблеми. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 1(7). С. 52–59.
43. Столяр О. П. Відносини України зі США, Канадою та Мексикою. *Щорічник «Зовнішня політика України 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*, § 4. (Розділ IV), К. : ВД СтилоС, 2013. С. 253–262.
44. Титарчук О.Г. Україна в міжнародних безпекових організаціях. *Щорічник «Зовнішня політика України 2012: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*. Розділ II, §2. К., СтилоС. 2013. С. 103–119.
45. Трутенко А. О. Зовнішньополітичний механізм держави: особливості політичного аналізу у межах системного та інституційного підходів. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_66/Gileya66/P3_doc.pdf
46. Україна в європейському безпековому просторі : монографія / В.А.Манжола, О.Л.Хилько, С.О.Божко, В.М.Вдовенко; кер. авт. кол. В.А.Манжола; за заг. ред. В.В.Копійки. К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. 320 с.
47. Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження ; ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф.Еберта. Київ, 2020. 390 с.
48. Хоффман Н., Мюллерс Ф. Україна на шляху до Європи : пер. з нім. К. : Фенікс, 2001. 343 с.
49. Цирфа Ю. А. Вперед в минуле: від інтеграції до «конструктивного» партнерства» з НАТО. *Щорічник «Зовнішня політика України 2010: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети»*, § 1 (Розділ II), К. : СтилоС, 2011. С. 79–98.
50. Яковенко Н.Л., Халаджи В.В. Європейська політика сусідства: роль та місце України: монографія. К.: Науковий світ, 2012. 218 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <http://www.president.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ. URL : <https://mfa.gov.ua/ua>
5. Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних Націй. URL : <https://www.un.org/>
6. Офіційний веб-сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі. URL : <http://www.osce.org>
7. Офіційний веб-сайт Ради Європи. URL : <https://www.coe.int/>